

Nr 231.

Av herr **Hällgren**, *angående statens gäldande av kostnaderna för hemtransport av officer och underofficer med vederlike, som i fredstid avlidit under tjänstgöring å främmande ort.*

Sjöunderofficerssällskapet i Karlskrona hemställde år 1934 till Svenska Underofficersförbundets styrelse »att Förbundsstyrelsen måtte göra underdånig framställning om transport till hemorten på Statens bekostnad av sådan underofficer (enligt Förbundsstyrelsens prövning av sådan personal vid försvarsväsendet), som avlider under det han i och för sin tjänst befinner sig på annan ort vare sig i in- eller utlandet».

Härvid erinrades om att någon gång, om ock glädjande nog mera sällan, inträffar det sorgliga förhållandet att personal vid flottan under sin sjökommendering avlider medan vederbörandes fartyg befinner sig på annan ort än hemorten, vare sig i Sverige eller utomlands. I det förra fallet funnes möjlighet, dock oftast mot dryg kostnad, att få den avlidne transporterad till hemorten. Kostnaden bleve rätt så kännbar för den avlidnes närmaste, i de flesta fall hustrun. Om fartyget befunno sig i utländsk hamn saknade den avlidnes familj praktiskt taget varje möjlighet att bestrida hemtransporten.

Det återopades ett fall under pansarskeppet Gustaf V:s expedition till Medelhavet, varvid avpolletterades under dess uppehåll i Gibraltar till engelska sjukhuset därstädes maskinisten av 2 gr. K. E. Friberg för hastigt påkommen sjukdom. Telegram härom avsändes till KC, som genom UO-detaljen omedelbart delgav hans hustru telegrammet. En och en halv timme därefter erhöll hon samma väg telegram om att Friberg avlidit kl. 13,15 och påföljande morgon meddelade ortspressen att han redan var begravnen. Energiska försök gjordes genom kårchefens försorg att kunna få stoftet hemsänt, enär man knappast kunde fatta att begravningen skett samma dag som dödsfallet. Så var emellertid förhållandet, enär kårchefens adjutant vid telefonsamtal med svenske konsuln i Gibraltar blev meddelad att den avlidne begravdes redan kl. 15,00 samma dag. På förfrågan från hustrun att få stoftet uppgrävt och hemsänt från Gibraltar hade svarats, att detta får äga rum tidigast på dagen ett år efter dödsfallet, samt att kostnaden härför jämte transporten till London skulle belöpa sig på 98 pund (1 862 kronor).

Fallet betecknades »onekligen upprörande och ovärdigt svenska staten. Dödsfall bland flottans sjökommenderade personal äro relativt sällsynta och enär personalen på våra örlogsskepp äro borta från sin hemort på grund av sin tjänst i statens intresse, är det minst sagt en skyldighet och en gärd av

rättvisa och tacksamhet från landets sida, att under sådana förhållanden avliden må bli transporterad till hemorten på statens bekostnad.»

Vidare anfördes att vid pansarkryssaren Fylgias vinterexpedition 1927—1928 avled ävenledes hastigt genom hjärtförslämning därvarande 1:e maskinist, flaggmaskinisten H. J. Berglund, under kryssarens uppehåll i Lissabon. Enär vid tillfället en svensk ångare befann sig på platsen, destinerad till Göteborg, ordnades den gången hemtransporten lätt. Om man förbigick ett fall, där underofficer självförvållat avlidit, samt omnämner att vid pansarkryssarens expedition 1925—1926 insjuknade och avled kryssarens sekond, kapten Åkerhjelm, hade sedan ingen officer under sjöexpedition avlidit. Även beträffande manskapet voro dödsfallen vid sjökommenderingarna relativt få.

Sjöunderofficerssällskapets skrivelse föranledde en framställning från chefen för marininstaben till statsrådet och chefen för kungl. försvarsdepartementet angående hemtransport av avliden officer och underofficer med vederlike genom kronans försorg.

I denna framställning erinras om att reglemente för marinen stadgar att, därest ombord kommenderad avlider under sjöexpedition eller avpolletterad dör, innan han återkommer till stationen eller hemorten, ersättas begravningskostnaderna å dödsorten genom kronans försorg. Denna bestämmelse gäller alla personalkategorier. Dessutom meddelas att angående transport av avliden, tillhörande manskapet, stadgas särskilt. Härmed åsyftas nådiga brevet av den 28 april 1922, som medgiver att i förekommande fall kostnaderna för transport till hemorten av under tjänstgöring avliden, tillhörande manskapet, må bestridas av kronan.

Uti omnämnda nådiga brev heter det nämligen: »att i förekommande fall jämväl må bestridas kostnaderna för hemtransport till hemorten av värnpliktiga, som avlidit under tid, då de fullgjort fredstjänstgöring, och av fast anställt manskap, som i fredstid avlidit under tjänstgöring».

Chefen för marininstaben framhåller att under det sålunda begravningskostnaderna för ombord eller avpolletterad avliden, tillhörande samtliga personalkategorier, bestridas genom kronans försorg, må i enlighet med ovannämnda nådiga brev i förekommande fall kostnaderna för avlidens hemtransport från dödsorten — således även där denna utgöres av utrikes ort — till hemorten bestridas av kronan endast då den sålunda avlidne tillhör manskapet. Bestämmelsen synes sålunda icke gälla officer och underofficer med vederlike. Visserligen har Kungl. Maj:t efter i varje särskilt fall gjord framställning pläogat medgiva ersättning av statsmedel för hemtransport av sådan avliden men någon säker grund för avlidens anhöriga att därpå bygga ett föranstaltande om hemtransport, för kostnader som de kanske själva ha svårt att betala, kan näppeligen anses föreligga.

De kostnader, som skulle åsamkas kronan, därest fri hemtransport för avliden officer och underofficer med vederlike medgäves, torde med hänsyn till flottans fåtaliga expeditioner till utländska farvatten hålla sig inom blyg-

samma gränser, enär antalet dödsfall lär kunna beräknas till ett under vartannat år. Givetvis skulle endast hemtransport vidtagas i de fall avlidens anhöriga önskade sådan. Uti franska flottan gäldar staten under alla förhållanden kostnaden för avlidens hemtransport, därest denna begäres av maka, barn eller syskon.

Såväl avskrift av chefens för marinistaben skrivelse som Kungl. Maj:ts nådiga brev av den 28 april 1922 närslutes denna motion såsom bilagor (A och B). Det förefaller emellertid som om den ungefärliga beräkningen av transportkostnader m. m., vilken är fogad till chefens för marinistaben skrivelse, är tagen i överkant.

Då det måste anses såsom rimligt och rättvist att samma bestämmelser ifråga om avlidens hemtransport komma att gälla för personalkategorierna på flottans fartyg och med stöd av vad som ovan anförts hemställas,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om att föreskrifterna i nådiga brevet av den 28 april 1922 angående bestämmelser rörande vissa begravningskostnader utvidgas att beträffande hemtransport gälla även officer och underofficer med vederlike och att sålunda vad i brevet säges om bestridande av kostnaderna för transport till hemorten av avliden tillhörande manskapet, även måtte komma att omfatta officer och underofficer med vederlike, som i fredstid avlidit under tjänstgöring.

Stockholm den 23 januari 1937.

Elof Hällgren.

Avskrift.

Bilaga A.

Till

Statsrådet och Chefen för Kungl. Försvarsdepartementet.

Med anledning närmast av ett dödsfall i Gibraltar år 1934, då en å pansarskeppet Gustaf V kommenderad underofficer avled efter ombord ådragen skada och begrovs i nämnda stad, har från sjöunderofficerssällskapet i Karlskrona till mig under hand gjorts framställning att söka utverka utfärdandet av sådana bestämmelser, att kostnaderna för transport från dödsorten till hemorten av avliden underofficer måtte bestridas av kronan. Ifrågavarande förmån åtnjutes för det närvarande endast av manskap, men det synes mig endast rätt och billigt att densamma utsträcker att gälla jämväl för officer och underofficer.

Reglemente för marinen, del II § 188: 6, stadgar att, därest ombord kommenderad avlider under sjöexpedition eller avpolletterad dör, innan han återkommer till stationen eller hemorten, ersättas begravningskostnaderna å dödsorten genom kronans försorg. Denna bestämmelse gäller sålunda för alla personalkategorier. Rörande hemtransport av under dylika omständigheter avliden nämner ifrågavarande reglementsdel intet; i reglemente för marinen, del I § 285: 5, meddelas däremot att angående hemtransport av avliden, tillhörande manskapet, stadgas särskilt. Härmed åsyftas nådiga brevet den 28 april 1922, som medgiver att i förekommande fall kostnaderna för transport till hemorten av under tjänstgöring avliden, tillhörande *manskapet*, må bestridas av kronan.

Under det att sålunda begravningskostnaderna för ombord eller avpolletterad avliden, tillhörande samtliga personalkategorier, bestridas genom kronans försorg, må i enlighet med ovannämnda nådiga brev i förekommande fall kostnaderna för avlidens hemtransport från dödsorten — således även där denna utgöres av utrikes ort — till hemorten bestridas av kronan endast då den sålunda avlidne tillhör *manskapet*. Härvid torde hava förutsatts att dylik hemtransport icke äger rum i annat fall, än då den avlidnes efterlevande härom uttryckt önskan eller gjort vederbörlig framställning.

Ehuru hemtransport av avliden officer eller underofficer i enlighet med vad ovan framhållits skolat gäldas av den avlidnes efterlevande, har emellertid Kungl. Maj:t efter i varje särskilt fall gjord framställning plägat medgiva ersättning härför av statsmedel. Även om dessa medgivanden i viss mån kunna anses hava erhållit prejudicerande betydelse, utgöra de ändock näppeligen någon säker grund för den avlidnes anhöriga att därpå bygga ett föransaltande om hemtransport, som de måhända ej utan mycket stora uppoffringar äro i stånd att betala. I länder med varmt klimat, där avliden skall vara bränd eller begravnen inom 24 timmar, medgiver icke tiden att från den avlidnes anhöriga inhämta ekonomiska garantier rörande hemtransporten, varför fartygschefen bliver nödsakad att föranstalta om begravning. Vid en eventuell sedermera beslutad förflyttning av den døde till hemlandet komma härigenom olika myndigheter att åsamkas avsevärda besvär, varjämte ökade kostnader uppstå.

Inom främmande stater råda skilda sedvanor beträffande avlidens hemförande på statens bekostnad, varpå några exempel här må anföras.

I *engelska flottan* medgives sålunda transport på statens bekostnad från dödsorten till hemorten av i tjänsten avliden endast därest båda dessa orter äro belägna inom de brittiska öarna.

I *franska flottan* gäldar staten under alla förhållanden kostnaderna för avlidens hemtransport, därest denna begäres av maka, barn eller syskon.

I *tyska flottan* utgår vanligen ingen ersättning från staten för avlidens hemtransport.

För jämförelses skull må även meddelas, att i *svenska handelsflottan* är jämli. Sjölagen § 93 redare skyldig att bekosta avliden besättningsmans begravning å dödsorten, men icke någon transport till hemorten. De större rederierna hava emellertid, när det varit fråga om befälspersonal, plägat tillmötesgå anhörigs anhållan om kostnadsfri hemtransport av den avlidne på något av rederiets egna fartyg.

De kostnader, som skulle åsamkas kronan, därest fri hemtransport av avliden officer och underofficer medgaves, torde med hänsyn till flottans fåtaliga expeditioner till utländska farvatten hålla sig inom blygsamma gränser; antalet av under här ifrågavarande omständigheter timade dödsfall kan beräknas till ett under vartannat år. För att emellertid icke utsträcka medgivandet om kostnadsfri hemtransport allt för långt, synes det mig lämpligt att beträffande samtliga personalkategorier begränsa detsamma att gälla endast då framställning härom göres av avlidens maka, barn eller föräldrar. Rimligt synes mig även vara att vissa kostnader å dödsorten, vilka betingas av transporten, såsom för gravöppning, balsamering, bränning o. dyl., inräknas i transportkostnaderna, börande dessa kostnader dock avdragas från av kronan eventuellt utgående begravningshjälp.

Med hänsyn till den avsevärda skillnaden i transportkostnaderna på större avstånd mellan bränd och icke bränd avliden, synes det lämpligt med föreskrift, att hemtransport ordnas på för kronan förmånligaste sätt. Äro transportkostnaderna ungefär likvärdiga, böra dock de anhörigas önsknings vinna beaktande, då så sig göra låter.

De ungefärligaste transportkostnaderna för avliden från hamn vid Medelhavet till hemort i Sverige framgå av bifogade bilaga.

Med anledning av vad ovan anförts får jag härmed vördsamt föreslå, att herr statsrådet behagade utverka att föreskrifterna i ovan anförda nådiga brevet den 28 april 1922 angående bestämmelser rörande vissa begravningskostnader utvidgas att beträffande hemtransport gälla även officer och underofficer med vederlike och att sålunda vad i brevet säges om bestridande av kostnaderna för transport till hemorten av avliden tillhörande manskapet, även måtte komma att omfatta officer och underofficer med vederlike, som i fredstid avlidit under tjänstgöring.

Stockholm den 21 november 1934.

Otto Lybeck.

Bilaga 1.

Ungefärliga transportkostnader m. m. för avliden från hamn vid Medelhavet till hemort i Sverige.

(Uppgifterna erhållna från begravningsbyrå i Stockholm.)

Dubbla kistor med emballage	kr.	400:—
Frakt på tåg till hemorten	»	1 000:—
Frakt på båt till hemorten, svensk hamn	»	400:—
Frakt urlastningshamn—hemort	»	200:—
Balsamering	»	100:—
Kista för bränning	»	100:—
Bränning m. m.	»	200:—
Urna för askan med emballage	»	50:—
Frakt av urna, tåg eller båt	»	100:—

Transportkostnad för avliden från hamn vid Medelhavet till hemorten, inberäknat erforderliga utgifter å dödsorten, uppgår sålunda till ungefär följande:

Icke bränd, tåg	kr.	1 700:—
» » , båt	»	1 100:—

vartill kommer kostnad för eventuell gravöppning.

Bränd, tåg eller båt	kr.	450:—
----------------------------	-----	-------

vartill kommer kostnad för transport till krematorium, därest sådant icke finnes å dödsorten.

Avskrift.

Bilaga B.

Till

Arméförvaltningens civila departement, Marinförvaltningen.

Gustaf etc.

Uti underdånig skrivelse den 19 december 1921 samt utlåtande den 16 januari 1922 har marinförvaltningen avgivit förslag till bestämmelser rörande gäldandet av vissa begravningskostnader för värnpliktiga och fast anställt manskap vid marinen efter 1922 års ingång.

Härefter har arméförvaltningens civila departement den 31 mars 1922 avgivit yttrande rörande motsvarande bestämmelser för armén.

Kungl. Maj:t föreskriver

att, därest värnpliktig vid armén eller marinen avlidit under militärtjänstgöring, och begravningshjälp icke skall utgå enligt förordningen den 18 juni 1909 angående ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, ett belopp, motsvarande verkliga kostnaden för begravningen, dock högst 150 kronor, må antingen disponeras av vederbörande myndighet, så framt begravningen verkställs genom dess försorg, eller ock på därom framställd begäran utbetalas till den avlidnes anhöriga, om begravningen ombesörjes av dem,

att, därest fast anställd av manskapet vid armén eller marinen avlidit under militärtjänstgöring och begravningshjälp enligt ovanberörda förordning den 18 juni 1909 icke utgår, vederbörande myndighet må, så framt begravningen verkställs genom dess försorg, äga att för ändamålet disponera högst så stort belopp, som den avlidnes dödsbodelägare ägt utbekomma, om begravningen verksällts genom deras försorg,

att i förekommande fall jämväl må bestridas kostnaderna för transport till hemorten av värnpliktiga, som avlidit under tid, då de fullgjort fredstjänstgöring, och av fast anställt manskap, som i fredstid avlidit under tjänstgöring,

att härav föranledda kostnader skola gäldas, beträffande värnpliktiga från resp. anslag till inskrivnings-, mönstrings- och färdkostnader m. m. (1922: IV, 2, B, 3 och IV: 3, B, 3), samt ifråga om fast anställt manskap från resp. avlöningsanslag (1922: IV, 2, A, 3 och IV: 3, A, 3), samt

att nu meddelade föreskrifter skola gälla tillsvidare, beträffande fast anställt manskap vid armén från och med den 1 november 1921 samt ifråga om övrig personal från och med den 1 januari 1922.

Vilket vederbörande till efterrättelse länder.

Särskilt brev i ämnet avgår till marinförvaltningen, varjämte avskrifter härav tillställas riksdagens militieombudsman och riksräkenskapsverket.

Stockholms slott den 28 april 1922.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

/P. Albin Hansson.